

Salgótarján Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal
Szociális és Egészségügyi Iroda

Ikt.szám: 24111/2006.

T á j é k o z t a t ó
a gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatok 2005. évi ellátásáról

Tisztelt Közgyűlés!

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) 96. § (6) bekezdése kimondja, hogy minden év május 31-ig átfogó értékelést kell készíteni a gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatok ellátásáról, melyet a közgyűlés megtárgyal. Az átfogó értékelést meg kell küldeni a megyei gyámhivatalnak. A megyei gyámhivatal az értékelés kézhezvételétől számított 30 napon belül javaslattal élhet a helyi önkormányzat felé. A helyi önkormányzat 60 napon belül érdemben megvizsgálja a megyei gyámhivatal javaslatait és állásfoglalásáról, intézkedéséről tájékoztatja.

Salgótarján népességszáma alapján az ország második legkisebb megyeszékhelye, lakónépessége a 2001. február 1-jei népszámlálás adatai szerint 44964 fő volt, 2858 fővel (6 %-kal) kevesebb az 1990. január 1-jeinél. A népesség életkorát továbbra is az öregedési folyamat erősödése jellemzi. A főbb korcsoportok közül 1990 óta a legjelentősebb változás a gyermekkorúak körében tapasztalható, számuk 9711 főről 7066 főre csökkent. A gyermekkorúakhoz hasonlóan mérséklődött a fiatal felnőtt korúak száma is. A 40 – 59 éveseké szinte nem változott, az annál idősebbeké viszont több, mint az előző népszámlálás idején. Száz 15 – 59 éves felnőtt korúra 1990-ben 33, 2001-ben már csak 25 gyermekkorú jutott, míg a száz felnőtt korúra jutó idősek száma 28-ról 34-re emelkedett.

A népesség számának és megoszlásának változását az alábbi táblázat mutatja:

Korcsoport	Népesség száma, fő	Megoszlása %	Népesség száma, fő	Megoszlása %	2001. évi adatok az 1990. évi százalékában
	1990. január 1.		2001. február 1.		
0 – 14 éves	9 711	20,3	7 066	15,7	72,8
15 – 39 éves	16 538	34,6	15 079	33,5	91,2
40 - 59 éves	13 318	27,8	13 292	29,6	99,8
60 éves és idősebb	8 255	17,3	9 527	21,2	115,4
Összesen:	47 822	100,0	44 964	100,0	94,0

A város lélekszámát a természetes fogyás és a vándorlási veszteség egyaránt alakította. 1992 – 2002. évek alatt összesen 1924 fővel fogyott amiatt a lakosság száma, hogy többen haltak meg, mint amennyien születtek. A vándorlási veszteség pedig ugyanezen időszak alatt 1251 fő volt. Ideiglenes jelleggel legtöbben a 15 – 24 évesek közül „vándorolnak”. Ennek valószínűleg egyik oka a továbbtanulás, másik pedig a munkahelykeresés, mivel a megyében évek óta magas a munkanélküliség, sok fiatal a fővárosban, valamint az ország többi régiójában keresi boldogulását.

Magyarországon a '90-es évek eleje óta a 15 éves és idősebb népességben mintegy 7 %-kal nőtt a nőtlenek, hajadonok aránya, 2 %-kal az elváltaké, miközben mintegy 9 %-kal csökkent a házassoké. Jóval több házasság szűnik meg az özvegyülés és a válás következtében, mint amennyi létrejön. Növekszik az egyszülős családok aránya. A gyermekek egyötöde egyszülős családban él.

Salgótarjánban 1990-ben a 15 éves és idősebb férfiak 6,8 %-a volt elvált, 2001-ben már 9,6 %-a. Különösen magas, 19, illetve 17 % ez az arány a 40 – 44 és a 45 – 49 éves korosztályokban, ahol 1990-ben még 11 % körül alakult. A nőknél is a házasságkötési kor kitolódását, illetve az élettársi kapcsolatok terjedését mutatja, hogy 1990-ben a 15 -19 évesek 94 %-a volt hajadon, 2001-ben már 98 %-a. Még nagyobb a változás a 20 -24 évesek körében, ahol 38 %-ról 76 %-ra nőtt ez az arány. A 25 – 29 éves nők 36 %-a is hajadon családi állapotú, szemben a 11 évvel ezelőtti 10 %-kal. Az özvegy nők hányada folyamatosan emelkedett, amiben elsősorban a férfiak magas halandósága játszott közre. Az elvált nők aránya magasabb a férfiakénál, hányaduk majdnem mindegyik korosztályban többszöröse az 1990. évinek.

Egyre többen választják a házasság helyett az élettársi közösséget. A 15 éves és idősebb népességben belül a férfiak 7 %-a, míg a nők 6 %-a él élettársi kapcsolatban Salgótarjánban. Az élettársi kapcsolatban élő férfiak között magasabb a nőtlenek aránya, mint a nőknél a hajadonoké, viszont az özvegy családi állapotúak körében a nők részaránya nagyobb. Az elváltak hányada a férfiaknál több.

Az egyszülős családok jövedelem, foglalkozás, iskolai végzettség, lakáshelyzet tekintetében egyaránt kedvezőtlen helyzetűek, az egyik legveszélyeztetettebb rétegnek az e körbe tartozókat kell tekinteni.

Azoknak a családoknak, akik semmiképpen nem képesek saját erőből átmenetileg vagy tartósan megélhetésüket biztosítani, szelektív és célzott szociális gondoskodáson keresztül kell segítséget nyújtani. Ennek érdekében önkormányzatunk 2005-ben is biztosította a pénzbeli, természetbeni, valamint a személyes gondoskodás keretébe tartozó alapellátásokat, elősegítve ezzel a Gyvt. legfontosabb célkitűzését: a gyermekek családban történő nevelését.

I. Pénzbeli- és természetbeni ellátások

Salgótarján Megyei Jogú Város Közgyűlése a – többször módosított – 19/2003. (IV.26.) Ör. számú rendeletével szabályozta a rendszeres és rendkívüli gyermekvédelmi támogatás igénybevételenek, folyósításának helyi feltételeit, módját.

(Jogsabályi változások indokán fenti számú rendelet hatályon kívül helyezése történt meg 2006. május 1-jével, ugyanakkor a Közgyűlés a 12/2006. (IV.27.) számú rendeletében szabályozta a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás feltételrendszerét.)

1. Rendszeres gyermekvédelmi támogatás

A Gyvt. 19. § (2) bekezdése szerint rendszeres gyermekvédelmi támogatást 2005. évben akkor lehetett megállapítani, ha a gyermeket gondozó családban az egy főre jutó havi jövedelem összege nem haladta meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét (2005-ben 24.700 Ft). A rendszeres gyermekvédelmi támogatás összege a nyugdíjminimum 22 %-a (2005-ben 5.434 Ft).

Ez a támogatás az elmúlt évben átlagosan 3132 gyermek részére volt biztosított. 2005. év folyamán körülbelül 500 új kérelem érkezett az önkormányzathoz, melyből körülbelül 70

esetben került sor a kérelem elutasításra, illetve az eljárás megszüntetésére, 430 esetben pedig a támogatás megállapítására. A kérelmek elutasításának két oka volt: az egyik, hogy a családban az egy főre jutó nettó jövedelem meghaladta a fent említett értékhatárt, a másik, hogy a 18. életévét betöltött gyermek tanulmányait nem nappali tagozaton folytatta. Az eljárás megszüntetésére akkor került sor, ha a kérelmező a kérelem elbírálásához szükséges igazolásokat a hiánypótlásra történő felhívás ellenére nem csatolta. 2005. évben az eljárás megszüntetésének leggyakoribb oka az volt, hogy a szülők egyedülállóságukat nem tudták az előírásoknak megfelelően igazolni. Jellemző volt az is, hogy a támogatás kedvező elbírálása érdekében a szülők a bíróság előtt is vállalták a házasság, illetve az élettársi kapcsolat felbontását annak ellenére, hogy valójában együtt, közös háztartásban éltek. Ezek kivizsgálása, kiszűrése rendkívül nehéz feladat. Megállapítható továbbá, hogy az évek folyamán az egyedülálló szülők száma egyre nő.

Problémát és feszültséget okoz az a tény, hogy az az egy vagy két kisgyermeket nevelő család, ahol az egyik szülő gyermekgondozási segélyben részesül, a másik pedig munkaviszonyban áll és jövedelme alacsony, elesett a rendszeres gyermekvédelmi támogatástól, valamint a hozzá kapcsolódó kedvezményektől (ingyenes vagy kedvezményes étkeztetés, tankönyvtámogatás, egyszeri iskoláztatási támogatás, bérlet-támogatás). Azok a kérelmezők, akik kimutatható jövedelemmel nem rendelkeztek (vállalkozó, nem regisztrált munkanélküli) és ezáltal jogosulttá váltak a szociális támogatásokra, jóval előnyösebb helyzetbe kerültek. A családok nincsenek ösztönözve arra, hogy a szülők munkaviszonyt létesítsenek és kimutatható jövedelemmel rendelkezzenek.

A rendszeres gyermekvédelmi támogatás felülvizsgálata során tapasztalható volt, hogy a szülők a határozatban megállapított kötelezettségeiknek nem tettek eleget, többszöri felszólítás ellenére sem csatolták időben a támogatás további megállapításához szükséges igazolásokat. A támogatás folyósításának megszüntetését követően felháborodva tettek eleget kötelezettségeiknek. A többszöri felszólítás, a támogatás megszüntetése majd újból történő megállapítása többletmunkát és jelentős költséget jelentett az önkormányzatnak.

Az egyes szociális tárgyú törvények módosításáról szóló 2003. évi IV. törvény módosításával a Gyvt. 148. § (5) bekezdése alapján 2003. szeptember 1-jétől ingyenesen étkeznek a rendszeres gyermekvédelmi támogatásra jogosult, óvodai nevelésben részesülő gyermekek.

2005 decemberében 625 óvodás korú gyermek részesült rendszeres gyermekvédelmi támogatásban, akiknek ezáltal ingyenes óvodai étkeztetést kellett biztosítani.

A támogatásra jogosult iskolás gyermekek 7,2 %-ának – 228 gyermeknek – az étkezésüket biztosító intézmény egyszámlájára került átutalásra a támogatás, mint természetbeni juttatás.

Az intézményes ellátásban részesülő gyermekek számára az étkeztetés vásárolt élelmezéssel – SODEXHO által – biztosított, minőségre és mennyiségre az életkornak, az egészséges, korszerű táplálkozásnak megfelel.

2005. évben rendszeres gyermekvédelmi támogatás címén 205.623 eFt került kifizetésre. A támogatás 90 %-át a központi költségvetés, 10 %-át az önkormányzat finanszírozta.

A rendszeres gyermekvédelmi támogatással összefüggő feladatokat (ügyfelek fogadása, hiánypótlásra való felhívás, igazolások kiadása, kérelmek elbírálása, stb.) két felsőfokú végzettséggel rendelkező ügyintéző látta el. Az év folyamán a két ügyintéző 4108 határozatot hozott.

Az Országgyűlés a 2005. évi CXXVI. törvény megalkotásával gyökeresen átalakította a családtámogatás rendszerét.

2006. január 1-jével a családi pótlék összege közel duplájára emelkedett, ezzel egyidejűleg azonban megszüntetésre került az önkormányzat által pénzbeli ellátásként folyósított rendszeres gyermekvédelmi támogatási forma. A rendszeres gyermekvédelmi támogatáshoz azonban számos kedvezmény társult, melyet a gyermekek esélyegyenlőségének előmozdítása, a szociális biztonság növelése érdekében a törvényalkotó meg kívánt tartani. Ezt a célt szolgálta a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény bevezetése. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény nem pénzbeli támogatást jelent az arra rászoruló családok számára, hanem annak igazolására szolgál, hogy a gyermek szociális helyzete alapján jogosult a gyermekétkeztetés normatív kedvezményének, a Gyvt-ben meghatározott egyszeri támogatásnak és külön jogszabályban meghatározott egyéb kedvezményeknek az igénybevételére.

A Gyvt. 148. § (5) bekezdése szerint 2006. január 1-jétől a gyermekétkeztetés esetén

a) a bölcsődés, az óvodás, az 1-4. évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatáson részt vevő és rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek után az intézményi térítési díj 100 %-át

b) az a) pont alá nem tartozó rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek és tanuló után az intézményi térítési díj 50 %-át kedvezményként kell biztosítani.

A családtámogatási rendszer átalakításának következtében előreláthatólag rengeteg problémát fog okozni a hátrányos helyzetű, nem alsó tagozaton tanuló gyermekek étkeztetése.

2005. december 31-ig lehetőség volt arra, hogy a rendszeres gyermekvédelmi támogatás összege az iskolába kerüljön átutalásra, biztosítva ezáltal a gyermekek mindennapi, rendszeres étkezését. A rendszeres gyermekvédelmi támogatás megszüntetésével ez a lehetőség megszűnt. Arra pedig a törvényalkotó nem adott felhatalmazást, hogy a duplájára emelt családi pótlék összegéből a gyermekek étkezési térítési díja – esetleges gyámhatósági intézkedést követően – levonásra kerüljön.

2. Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás

Elsősorban azok a gyermekek, családok részesültek rendkívüli gyermekvédelmi támogatásban, akiknek a családjá időszakosan létfenntartási gonddal küzdött, vagy rendkívüli élethelyzetbe került és a családban az egy főre jutó nettó jövedelem összege a nyugdíjminimum 70 %-át, 2005-ben a 17.209 Ft-ot nem haladta meg. Ilyen eseménynek számít: a gyermek tartós betegsége miatti rendkívüli kiadás, elemi kár, átmeneti jövedelemkiesés, családból kikerült gyermekek kapcsolattartásának elősegítése, stb.

Rendkívüli gyermekvédelmi támogatásra 2005-ben 2.818 eFt került felhasználásra, melyből 1740 gyermek segélyezése történt meg. Közülük 220 család – 450 gyermek – két alkalommal részesült ebben a támogatásban. A kérelmezők köre általában évről évre visszatérő, a legnehezebb anyagi körülmények között élő családokból került ki. A támogatást teljes egészében az önkormányzat finanszírozta.

3. Egyszeri támogatás

Egyszeri támogatást kellett biztosítani azoknak a tanulói, hallgatói jogviszonyban álló, nappali tagozaton tanuló gyermekeknek a támogatására, akikre tekintettel tárgyév június hónapjában rendszeres gyermekvédelmi támogatás került folyósításra. Az egyszeri támogatás összegét a június hónapban esedékes rendszeres gyermekvédelmi támogatás folyósításával egyidejűleg kellett kifizetni. Ebben a támogatásban 2005. évben 1985 gyermek részesült 10.786 eFt összegben.

Ha a tanulói vagy a hallgatói jogviszony fennállását csak a tárgyév május hónapjának 10. napját követően lehetett igazolni, az egyszeri támogatást tárgyév október hónapjának 10. napjáig lehet megállapítani.

Az egyszeri támogatás összege a rendszeres gyermekvédelmi támogatás összegével volt azonos, gyermekenként 2005. évben 5.434 Ft, melynek teljes fedezetét a központi költségvetés finanszírozta.

A pénzbeli és természetbeni ellátások kapcsán összességében elmondható, hogy a hátrányos helyzetű családok és gyermekek támogatására évről évre szélesebb körben, nagyobb anyagi segítséget nyújt az önkormányzat.

II. Személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások

1. Gyermekjóléti szolgálat

A gyermekjóléti szolgálat Balassagyarmat Város Jegyzőjének 10090-4/2006. számú, 2006. január 23-án kelt határozata alapján 2008. december 31-ig szóló működési engedéllyel rendelkezik. A szolgálatnál 2005. évben 6 fő családgondozó és 1 fő szociális asszisztens látta el a gyermekek testi és lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezésének elősegítésével kapcsolatos feladatokat.

2005. évben folyamatos családgondozásban 401 gyermek részesült. Ebből 355 gyermek gondozása az alapellátás keretein belül, 46 gyermek gondozása pedig a védelemben vétele keretein belül történt. Emellett a szakellátásba került 21 gyermek családjának gondozását is ellátták annak érdekében, hogy a család mielőbb alkalmassá váljon a gyermekek visszafogadására.

2005. évben 1322 alkalommal vették igénybe a kliensek az intézmény szolgáltatásait.

2004. évhez képest alig változott, mindössze 1 fővel csökkent (919 főről 918 főre) a veszélyeztetett kiskorúak száma. A veszélyeztetettséget előidéző okok között lényeges változás nem történt.

Okok	Veszélyeztetett kiskorúak száma	
	2004.	2005.
➤ környezeti ok	208	208
➤ magatartási ok	297	297
➤ anyagi ok	356	356
➤ egészségi ok	58	57

Az alkoholizmus és a drog miatt is veszélyeztetett gyermekek és fiatal felnőttek száma 69 főről 55 főre csökkent.

Egy családgondozóra átlag 33 család, illetve 66 gyermek jutott, annak ellenére, hogy 2005-ben 111 esetet sikerült lezárni, illetve miután rendeződött a gyermek helyzete a családsegítő szolgálathoz kerültek átadásra, akik továbbra is figyelemmel kísérték és segítettek az érintett családokat. A családlátogatások száma átlagosan 176 alkalom/családgondozó volt.

A szakmai jogszabályokban szereplő előírásoknak, kötelezettségeknek megfelelően a jelzőrendszer (tagjai: orvos, védőnő, óvónő, pedagógus) jó működését jelezte, hogy a veszélyeztetettségre utaló jelzések legnagyobb számban 227 esetben a jelzőrendszer tagjaitól érkeztek, a hatóság által került nyilvántartásba 62 eset. A szülő a gyermekkel együtt 44 esetben kezdeményezte a családgondozást, illetve 12 esetben a gyermekjóléti szolgálat derítette fel a problémás, segítségre szoruló családokat.

A kezelt problémátípusok között továbbra is első helyen áll az anyagi, megélhetési, lakhatással összefüggő esetek száma.

A kezelt problémátípusok sorrendje az alábbiak szerint alakult:

	Problémátípusok	Esetek száma
1.	Anyagi, megélhetési, lakhatási problémák	344
2.	Szülők életvitele	189
3.	Családi konfliktusok	177
4.	Gyermeknevelési probléma	163
5.	Magatartási, teljesítményzavar	97
6.	Beilleszkedési nehézség	61
7.	Fogyatékoság, retardáció	26
8.	Szenvedélybetegség	19
9.	Családon belüli bántalmazás	12

A gyermekjóléti szolgálat a gyámhatóság és a Városi Bíróság felkérésére továbbra is felügyelte a külön élő szülő és a gyermek kapcsolattartását. Nyolc gyermeket segítettek hozzá a külön élő szülővel való kapcsolattartáshoz, kétheti rendszerességgel.

Intézményen belül segítő beszélgetésre 772 esetben került sor. Tizenegy gyermeket érintően szerveztek esetkonferenciát, 7 esetben sikeres családkonzultációt, meditációt bonyolítottak le és 3 gyermek rendszeres korrepetálása, osztályozó vizsgára való felkészítése valósult meg.

A Gyermek Jogainak Hete keretében tapasztalatátadó, megoldáskereső fórumot szerveztek „Legyetek jók ha ...” címmel, melyre valamennyi általános- és középiskola igazgatóját, gyermek- és ifjúságvédelmi felelősét, a Cigány Kisebbségi Önkormányzat képviselőjét, valamint az Esélyek Háza dolgozóit hívták meg. A fórum témája: viselkedési és magatartási zavarok iskolás korban.

2005 májusában gyermeknapot szerveztek 45 fő hátrányos helyzetű, általános iskolás korú gyermek részére.

A nyári hónapok kivételével havi rendszerességgel esetmegbeszélést tartottak a Miskolci Regionális Módszertani Központ munkatársainak vezetésével, melyre a megyében működő gyermekjóléti- és családsegítő szolgálatok családgondozói is meghívást kaptak.

Az év folyamán a hatékonyabb munkavégzés érdekében együttműködési megállapodás megkötésére került sor a Petőfi Sándor Általános Iskolával és a Mackóvár Óvoda Igazgatóságával.

A családgondozók 44 alkalommal vettek részt továbbképzésen, értekezleten, konferencián.

A szolgálat együttműködik valamennyi oktatási, nevelési intézménnyel, az egészségügyi alapellátással, a gyámügyi hatóságokkal és civil szervezetekkel.

2005. július 1-jétől a gyermekjóléti szolgálat feladatait Gyermekjóléti Központ elnevezéssel új szervezeti felépítéssel és tartalmilag is bővülő szolgáltatásként kell biztosítani. A szervezeti változtatásra (személyi feltételek és költségvetési hatás) várhatóan 2006. év második felében kerülhet sor.

A gyermekjóléti szolgálat vonatkozásában a szakmai feladatellátás ellenőrzésére 2005. június 21-én, 2005. október 27-én, utóvizsgálatra 2006. február 22-én került sor a Nógrád Megyei Közigazgatási Hivatal Szociális és Gyámhivatala részéről. Az ellenőrzés és az utóvizsgálat alapján megtett javaslatokra, észrevételekre igazgatói intézkedési terv készült (készül).

2. Gyermek napközbeni ellátása

A gyermekek napközbeni ellátása több módon biztosítható (bölcsődei, családi napközi, óvodai, iskolai napközis foglalkozás vagy házi gyermekfelügyelet keretében). Itt a családban élő gyermekek életkoruknak megfelelő nappali felügyeletben, gondozásban, nevelésben, foglalkoztatásban, étkezésben részesülnek.

➤ Bölcsőde

Salgótarjánban bölcsőde jelenleg nem működik. A bölcsődei szolgáltatáshoz 41,4 %-os önkormányzati finanszírozás szükséges az aktuális normatívával számolva, ezért az ellátás bevezetését az önkormányzat csak abban az esetben tervezi, ha a működéshez biztosított központi hozzájárulás lényegesen kedvezőbbé válik.

Az 1 – 3 éves gyermekek napközbeni ellátását családi napközik működtetésével biztosítja az önkormányzat. Az 1 éven aluli gyermekek ellátását jelenleg nem biztosítja a város, azonban a

gyermek 1 éves kora után – tekintettel a jogszabályi változásra, mely biztosítja az anya teljes munkaidős foglalkoztatásban történő munkavállalásának lehetőségét – a **bölcsődei és családi napközis férőhelyek bővítésének szükségességével számol.**

➤ **Családi napközi**

Városunkban 1999 óta működik családi napközi, mely a családban nevelkedő gyermekek számára nyújt életkoruknak megfelelő nappali felügyeletet, gondozást, nevelést, étkeztetést és foglalkoztatást. Önkormányzati fenntartású és vállalkozó által működtetett intézmény van közigazgatási területünkön.

Az önkormányzat által működtetett 4 napközis csoport határozatlan idejű működési engedéllyel rendelkezik.

Egy családi napközis csoport vállalkozási formában működik, 7 férőhellyel, maximális kihasználtsággal, az önkormányzat anyagi szerepvállalása mellett.

Az önkormányzat által fenntartott 28 férőhelyen 47 gyermek ellátása történt meg az évben, gondozási napok száma: 5457. A vállalkozó által működtetett 7 férőhelyen 15 gyermeket láttak el, gondozási napok száma: 1628.

A szolgáltatás a lakossági igényeket kielégítette, az ellátotti férőhelyszám fejlesztésére a beszámolási időszakban nem került sor.

(Az esetleges bölcsődei vagy családi napközi férőhelyeinek kialakítása-fejlesztése az óvodás korú gyermekek számának csökkenésével az Arany J. úti – volt bölcsőde épületében – különösebb átalakítás nélkül, mintegy 20 férőhellyel igény esetén megoldható 2010-ig.)

➤ **Házi gyermekfelügyelet**

A házi gyermekfelügyelet keretében a gyermekek napközbeni ellátását a szülő vagy más törvényes képviselő otthonában gondozó biztosíthatja, ha a gyermek állandó vagy időszakos ellátása nappali intézményben nem biztosítható (pl. betegség miatt) és a szülő a gyermek napközbeni ellátását nem vagy csak részben tudja megoldani.

A házi gyermekfelügyelet iránti igényeket az Egészségügyi – Szociális Központ belső átszervezéssel, munkaerő átcsoportosítással rugalmasan tudja kielégíteni. Valós igények azonban még nem merültek fel.

3. Gyermekek átmeneti gondozása

A gyermekek átmeneti gondozása keretében a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését elősegítő, az életkorának, egészségi állapotának és egyéb szükségleteinek megfelelő étkeztetéséről, ruházattal való ellátásáról, mentálhigiénés és egészségügyi ellátásáról, gondozásáról, neveléséről, lakhatásáról – teljes körű ellátásáról – kell gondoskodni.

A gyermekek átmeneti gondozása megszervezhető helyettes szülőnél, gyermekek átmeneti otthonában vagy családok átmeneti otthonában.

➤ Helyettes szülő

A gyermekek átmeneti gondozásának feladata biztosítható ezzel az ellátással, mely jelenleg még nem működik a városban. Legalább két alkalmas szülőpár keresése, képzése lenne indokolt annál is inkább, mert ez az ellátási forma nagy valószínűséggel a gyermekek átmeneti gondozásának legköltségkímélőbb megoldása lehet. Alkalmas családok jelentkezése esetén a felkészítést követően kerülnek foglalkoztatásra.

(A feladatvállalás a Salgótarján Kistérség Többcélú Társulása szakmai pályázatának megvalósulásával lesz biztosított.)

➤ Gyermekek átmeneti otthona

Az önkormányzat szolgáltatás megvásárlása útján – a szolgáltatóval kötött ellátási szerződés alapján – az igényeknek megfelelően biztosítja az átmeneti gondozását azoknak a 0 – 3 éves gyermekeknek, akiknek nevelését a család átmeneti ideig nem tudja biztosítani. A szolgáltatás vásárlásával azonban csak a 0 – 3 éves gyermekek átmeneti gondozása biztosított. 2005. évben a szülő kérésének megfelelően két esetben került sor a gyermekek átmeneti otthonában történő elhelyezésre.

Amennyiben helyettes szülői feladatra nem találunk vállalkozó és alkalmas családokat, a gyermekek átmeneti otthonának kialakítása többcélú kistérségi társulások pályázati forrásból, funkciót veszített épület hasznosításával tervezett és indokolt.

➤ **Családok átmeneti otthona**

A családok átmeneti otthona az otthontalanná vált anya gyermekével együtt történő elhelyezését biztosítja, így a gyermeket nem kell elválasztani a szülőtől. Ezt az ellátási formát szintén a szolgáltatás megvásárlásával biztosítja az önkormányzat 2000. június 1-jétől a Megyei Vöröskereszttel kötött ellátási szerződés alapján. 2005-ben 7 férőhelyet vásárolt az önkormányzat. A beszámolási időszakban 2 anya és 5 gyermek vette igénybe az ellátást. Sajnálatos módon az utóbbi időben egyre gyakoribb a családon belüli erőszak, emiatt ezt az ellátási formát gyakran azok az anyák veszik gyermekeikkel együtt igénybe, ahol a férj vagy élettárs bántalmazása, brutalitása miatt kénytelenek otthonukat elhagyni.

A Gyvt. saját intézmény létesítését írja elő, melyre azért lenne haladéktalanul szükség, mert évről évre növekszik az otthontalanná vált családok száma. A családok átmeneti otthonában lehetőség lenne arra, hogy ne csak az anyát és a gyermekeket, hanem az otthontalanná vált családok elhelyezését is biztosítani tudjuk a jövőben, bár erre 2005. évben nem irányult kérelem.

III. Gyámügyi igazgatás

A jegyzői gyámügyi hatósági feladatokat a Szociális és Egészségügyi Iroda látja el egy államigazgatási főiskolát végzett ügyintéző alkalmazásával.

Jegyzői hatáskörben ellátott feladatok

A gyermekek veszélyeztettségének megszüntetését az alapellátás keretében történő gondozással a gyermekjóléti szolgálat végzi. Ha a veszélyeztettség az alapellátás igénybevételével nem szűnik meg, viszont a gyermek fejlődése a családi környezetben még biztosítható, a jegyző elrendeli a **gyermek védelembe vételét**. Ezzel egyidejűleg intézkedik

családgondozó kirendeléséről és olyan szabályok betartását írja elő, mely elősegíti a gyermek családban történő nevelését.

2005-ben 79 esetben 96 gyermeket érintve indult eljárás védelembe vételi ügyben, melyek közül 18 esetben, 31 gyermeknek a védelembe vételére került sor. Huszonhét esetben a családok együttműködésére tekintettel a védelembe vételi eljárás megszüntetésére, ezzel egyidejűleg a Gyermekjóléti Szolgálat felhívására az alapellátás keretein belül családgondozásra történt intézkedés. A további 34 esetben egyéb okok – pl. veszélyeztetettség nem állt fenn, pártfogói felügyelet elrendelésének fennállása, átmeneti nevelésbe vétel, stb. – miatt került sor a védelembe vételi eljárás megszüntetésére.

A védelembe vételi eljárás jelentős része a rendőrség, illetve a szabálysértési hatóság jelzése alapján indult. A szabálysértések $\frac{3}{4}$ -ed részét a bolti lopások teszik ki. Ezen kívül kis számban, de előfordult rongálás, tulajdon elleni szabálysértés, közúti közlekedési szabályok megsértése, engedély nélküli gépjárművezetés szabálysértése, kábítószerrel való visszaélés gyanúja. A gyermekjóléti szolgálat javaslata alapján lefolytatott védelembe vételi eljárások okai: a szülők felelőtlen, nemtörődöm életvitele, a gyermekek elhanyagoltsága, magatartási problémák és igazolatlan iskolai hiányzások.

Negyvennyolc gyermek esetében a védelembe vétel indokoltságának felülvizsgálatára került sor, melynek eredményeként 28 gyermeknél – 14 családot érintve – továbbra is fennmaradt a védelembe vétel, 16 gyermek esetében – mely 6 családot érintett – eredményes volt a családgondozás, így ez utóbbi esetekben megszüntetésre került a védelembe vétel. Négy gyermek esetében került sor különélő szülőnél vagy nagyszülőnél történő elhelyezés miatt a védelembe vétel megszüntetésére.

Az év folyamán 11 családot érintve 18 gyermek védelembe vétele szűnt meg. Nyolc gyermek került pártfogói felügyelet alá, hat gyermek került átmeneti nevelésbe, négy gyermeket érintően szűnt meg illetékességünk.

A védelembe vétel eredménytelensége és a fennálló súlyos veszélyeztetettség miatt két családot érintően öt gyermek esetében került sor ideiglenes hatályú elhelyezésre. A gyámhivatal által történő felülvizsgálat eredményeképpen egy gyermek átmeneti nevelésbe

került, négy gyermeket – a családban történt kedvező változásokra tekintettel – visszahelyeztek a családba.

2004. december 31-én nyilvántartott védelembe vett kiskorúak száma 48 fő volt, 2005. december 31-én pedig 46 fő. Az előző évhez képest tehát kismértékben csökkent a veszélyeztettség miatt védelembe vett gyermekek száma. Ebből 27 gyermek a szülőnek felróható magatartási okok miatt, 19 gyermek magatartási ok miatt állt védelembe vétel alatt. A szülőnek felróható veszélyeztető magatartáson túl megnőtt a több ízben szabálysértést elkövető gyermekek száma és jelentős azok száma is, akiknek igazolatlan iskolai hiányzásai tették indokolttá a védelembe vétel elrendelését. Ezekben az esetekben az igazolatlan iskolai hiányzásokat a szabálysértési hatóság által kiszabott pénzbírsággal sem lehetett megszüntetni.

Azokban az esetekben, amikor a gyermek felügyelet nélkül marad vagy testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését családi környezete vagy önmaga súlyosan veszélyezteti, és emiatt azonnali elhelyezése szükséges a jegyző intézkedik **ideiglenes hatályú elhelyezéséről**. Az elmúlt évben 14 család 23 gyermekének ideiglenes elhelyezése vált szükségessé. Közülük 1 gyermeket különélő szülőnél, 5 gyermeket nagyszülőnél, 17 gyermeket intézményes keretek között helyeztünk el. Négy gyermeket érintően került sor az ideiglenes hatályú elhelyezésre irányuló kérelem elutasítására.

Külön jogszabályban meghatározott esetekben **ügygondnokot és eseti gondnokot** rendel ki a jegyző, felmenti őket és munkadíjukat is megállapítja. 2005-ben 40 ügygondnok és eseti gondnok kirendelésére került sor. A 2004. évről áthúzódó ügyek miatt 44 esetben került sor a felmentésre. Ugyanezen ügyben egy esetben került sor az eljárás megszüntetésére, egy esetben a határozat visszavonására, két esetben a kérelem elutasítására és egy esetben a kérelem érdemi vizsgálat nélkül történő elutasítására. Összességében 89 határozat meghozatala vált szükségessé.

A jegyzői gyámhatósági ügyekben 2005. évben 226 határozat meghozatalára került sor.

Az év folyamán a gyermek születése előtt a szülők 37 esetben, a gyermek születését követően 2 esetben kérték **teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat** felvételét. Összesen tehát 39 esetben sikerült a kiskorú családi jogállását teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal rendezni.

Gyámsági és gondnoksági ügyekben a gyámhivatal felkérésére 26 esetben **leltározási feladatok** ellátására került sor.

A **gondozási díj**, valamint a megelőlegezett **gyermektartásdíj behajtása** érdekében 206 esetben történt intézkedés.

Mindezekon túlmenően a törvényben előírt **nyilvántartás-vezetési kötelezettség** is teljesítésre került.

2005 decemberében került sor a jegyzői hatáskörben ellátott gyámügyi hatósági feladatok vonatkozásában felügyeleti ellenőrzésre, melynek tapasztalatairól még nem kaptunk tájékoztatást.

IV. Bünt megelőzéssel kapcsolatos feladatok

A városban jelentős a veszélyeztetettként nyilvántartott kiskorúak száma. Egyrészt ők lehetnek a bűncselekmények potenciális vagy tényleges áldozatai, másrészt elkövetőkké válhatnak. A rendőrség által jelzett, gyermekek által elkövetett bűncselekmények száma nem jelentős, melyek főként kisebb tárgyi súlyú, enyhébb megítélésű vagyon elleni vétségek, kisebb értékekre elkövetett lopások (amelyek szinte csak a TESCO áruházra korlátozódnak), valamint kisebb kárt okozó rongálások. A gyermekkorú bűnelkövetők rendőrség által történő jelzése esetén minden esetben sor került a gyermekek veszélyeztetettségének vizsgálatára, védelembe vételi eljárás lefolytatására, éves szinten körülbelül 50 – 55 esetben.

Problémát jelent a csellengő, csavargó, „kalandvágyó” gyermekek, a szabadidejüket értelmetlenül töltő fiatalok kezelése. Annak érdekében, hogy az iskolát kerülő, csellengő gyermekek ne váljanak bűncselekmény áldozatává, illetve bűncselekmény elkövetőjévé, részt vettünk a Salgótarjáni Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya által 2005 tavaszán szervezett „csellengő gyermekekért” folytatott akcióban, amely során a résztvevő rendőrökkel, gyermekvédelmi felelősökkel, fogyasztóvédelmi felügyelőség munkatársaival együtt, több csoportban jártuk a város különböző pontjait a „csavargó” gyermekek felkutatása, a szeszisitalt árusító helyek gyermekkorúak és fiataikorúak szeszisitalal való kiszolgáltatásának

megelőzése érdekében. Az akció során talált gyermekeket – az iskola igazgatója figyelmének felhívásával – a rendőrség munkatársai visszazállították az iskolába.

A közterületeken elkövetett bűncselekmények, szabálysértések és egyéb jogsértések visszaszorítását továbbra is kiemelt feladatként kezelte az önkormányzat és a rendőrség. A járőrözés fokozása mellett a Polgárőrség, a Határőrség, a Vám- és Pénzügyőrség, az APEH, a Közterület-felügyelet, a Fogyasztóvédelmi Felügyelőség, a Közlekedési Felügyelet munkatársai is részt vettek egy-egy fokozott ellenőrzésben.

A kábítószer-fogyasztás visszaszorítása érdekében a leginkább veszélyeztetett serdülő és fiatal felnőtt korosztály részére rendőrségi szakemberek DADA oktatást tartottak több salgótarjáni iskolában, így például a Beszterce lakótelepi Általános Iskolában, a Kodály Zoltán Általános Iskolában, a Bóna Kovács Károly Általános Iskolában, a Dornyai Béla Általános Iskolában, valamint az Arany János Általános Iskolában. A kábítószer megelőzési program keretében a rendőrség több salgótarjáni szakközépiskolában „Győzz Te” címmel szervezett drogellenes, felvilágosító órákat és a Lórántffy Zsuzsanna Diákotthon tanulói részére drogrevenziós- és bűnmegelőzési projektet indított.

A kábítószer-fogyasztás megelőzése, az egész probléma kezelése érdekében a helyi drogstratégiában megfogalmazott célkitűzésnek megfelelően minden oktatási intézményben felkészített (képzett) pedagógus végzi a prevenciós munkát, s kiképzett kortárs-segítők is rendelkezésre állnak. Természetesen más szakterületek képviselői (gyermekorvosok, védőnők, ifjúságsegítők, stb.) is közreműködnek a feladatellátásban, s így lehetővé válik a problémakezelés komplex megközelítése.

A rendőrség 2005-ben egyetlen alkalommal kezdeményezte gyermekvédelmi intézkedés megtételét kábítószerrel való visszaélés gyanúja miatt.

A bűnmegelőzés érdekében a rendőrség a gyermekek körében „KÉK ÓRÁK” címmel indított programot, melynek fő célja, hogy a gyermekek rendőrökbe vetett bizalmát erősítsék. Növekedjen biztonságérzetük, merjenek szólni és segítséget kérni, ha bajban vannak. Fontos cél az is, hogy a gyermekek olyan törvénytisztelő állampolgárokká váljanak, akik felnőtt korukban a rendőrség segítségére lesznek és nem zárkoznak el a rendőrök munkájának támogatásától.

A rendőrség hatékonyabb bűnüldözés és bűnmegelőzés érdekében együttműködési megállapodást kötött a Polgármesteri Hivatallal, a gyámhivatallal, a közlekedési vállalatokkal, a Létesítmény és Sport Kht-val, a Postával, a Csarnok- és Piac Igazgatósággal, valamint a polgárőr egyesületekkel. E megállapodások elősegítik a hatóságok és a civil szervezetek, valamint a közbiztonságban érdekelt intézmények, gazdálkodó s közszolgáltató szervezetek együttműködését, a közbiztonságért végzett tevékenységük összehangolását.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata a közbiztonság fenntartása és javítása érdekében 2004-ben bűnmegelőzési koncepciót dolgozott ki, melyben az elkövetkező négy évre szóló célokat és feladatokat határozta meg:

1. Konstruktív és határozott intézkedésekkel, rendeletalkotással, az érdekelt szervek összehangolt cselekvésével kell a város közbiztonságát javítani.
2. Erkölcileg és anyagilag a lehetőségekhez képest támogatni kell a közbiztonság fenntartására és javítására hivatott szervezetek és szervek, a rendőrség, a tűzoltóság és a polgárőrség tevékenységét, hogy azok hatékonyan és eredményesen tudják ellátni tevékenységüket.
3. Segíteni és ösztönözni kell a lakosság önvédelmi szerveződéseit és kezdeményezéseit.
4. A lakosság közérzetét, biztonságérzetét javító intézkedéseket kell hozni. Érvényt kell szerezni az ebtartással, a köztisztasággal, a közterületek rendjével, a garázstelepekkel kapcsolatos helyi rendeleteknek, hatósági határozatoknak. A városközponti térfigyelő rendszert fejleszteni és bővíteni szükséges.
5. A közbiztonság alakulásával kapcsolatos információkat ismertetni kell a lakossággal a helyi sajtó, rádió, televízió útján, valamint a hivatali munka révén, a közmeghallgatások és lakossági fórumok során.
6. A gyermekek és az ifjúság oktatása-nevelése terjedjen ki az önkéntes jogkövető magatartásra, az áldozattá válás elkerülésére, a bűnözővé válás kiküszöbölésére. A pedagógusokon kívül ebbe vonjuk be a rendőrség szakembereit, egyházi személyeket, sportolókat, művészeket, egészségügyi dolgozókat.
7. Megfelelő intézményeket kell kialakítani és működtetni az ifjúság részére a szabadidő hasznos eltöltése céljából, az önkormányzat lehetőségei és ifjúsági koncepciója alapján. Kulturált szórakozási és sportolási lehetőségeket kell biztosítani, kiemelt figyelemmel a nyári szünidei elfoglaltságra. Ugyancsak kiemelt figyelmet kell fordítani a családon belüli erőszakra, a kriminalitást mutató családok gondozására, a gyermekek védelmére.

8. Minden törvényes és lehetséges módon ki kell kényszeríteni a szabályok és a hatósági határozatok betartását, s következetesen és határozottan kell fellépni a szabálysértőkkel és bűnelkövetőkkel szemben. A közvéleményt különösen felkavaró, közérdeklődést kiváltó ügyekben az eljárást soron kívül kell lefolytatni.
9. Fel kell tární és vissza kell szorítani a bűnözést lehetővé tevő okokat, körülményeket. A közintézményeket kötelezni kell arra, hogy épületeik, vagyontárgyaik műszaki vagy élőerős védelméről gondoskodjanak. A vagyonvédelmi beruházások mellett fokozottabban igényelni kell a civil biztonsági cégek, vagyonőrök segítségét.

A gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatok ellátása a szakmai szereplőkön kívül, ágazatok közötti együttműködést, intézmények közötti koordinációt, megalapozott, tervszerű és széleskörű szakmai kapcsolatrendszert feltételez.

A gyermekvédelemben feladatot végezni sok szakma képviselője számára kötelezettség, ugyanakkor eredményes munkát végezni csak összefogással, a helyi társadalom gyermekekért, fiatalokért felelősséget vállaló tagjainak összefogásával lehet.

Kérem a Tisztelt Közgyűlést, hogy a gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatok 2005. évi ellátásáról szóló tájékoztatót vegye tudomásul.

Salgótarján, 2006. május 10.

Révay Ferenc
irodavezető